nr. 3, 1991

NORSK-ESTISK KULTURNYTT

Meldingsblad for Norsk-estisk kulturlag (Norra-eesti kultuuriühing). Opplag 701.
Redaktør: Turid Farbregd, Granvägen 14 A 36, SF - 00270 Helsingfors, Finland.
Tlf. (095-358-0-) 477 1 488.
Grafisk utforming: Trond Trosterud.
Redaksjonen avslutta 14. mai. Frist for stoff til neste nummer: 15. august.
I samarbeid med Estlandsforeninga i Rogaland går dette nummeret også ut til alle medlemmene deira.

"DERSOM DET ELLES SKULLE VERE NOKO VI KAN GJERE HER PÅ HUSTADVIKA, ER DET BERRE Å TA KONTAKT"

Dette sitatet er frå eit brev **Asbjørn Windstad** har sendt til redaksjonen. Slik skal det vera!!!!! Me tok kontakt på ståande fot.

I brevet, som er datert 19.3., fortel Windstad elles at idrettslaget hans (Gossen) skal arrangera Nordisk meisterskap i sykling for veteranar (dvs. dei som er over 35) i tida 4.-10. august 1991. Dei reknar med å få mange deltakarar, og dei går inn for å få med syklistar frå alle dei tre baltiske landa. Me seier enno ein gong: Slik skal det vera!!!!!

MASSEDEPORTASJONAR

har det vore fleire gonger i estisk historie. Den første var på slutten av 1500-talet, den neste under den store nordiske krigen på tidleg 1700-tal. Det er nokså usikre opplysningar om kor mange som vart deporterte for så lenge sidan.

Den tredje var i 1918, like før sjølvstendetida, og då vart det deportert nokre hundre personar.

14. juni 1991 er det femti år sidan den første store deportasjonen som vart iverksett av Sovjet i heile Baltikum. Berre frå Estland vart om lag 11.000 menneske sende til Sibir. Femtiårsminnet blir markert mange stader rundt om i verda.

I mars 1949 vart om lag 22.000 estarar arresterte og sende til "dei indre delane av Sovjet." Dei fleste var frå landsbygda, og eit fleirtal var kvinner, barn og gamle. Etterpå møtte kollektiviseringa mykje mindre motstand blant bøndene.

Det har vore vanskeleg å koma fram til nøyaktige tal på deporterte. Historikarane har har nytta ulike metodar, f.eks. har dei prøvd å rekna det ut på grunnlag av kor mange godsvogner det var som vart sette inn i trafikken.

Utanom massedeportasjonane gjekk det heile tida for seg arrestasjonar i mindre målestokk, særleg under Stalin.

"Balterne har blødd og lidd mer enn noen andre i Europa," uttalte Hallvard Kåre Kuløy til Østlandsposten 1.3.91., og det seier neimen ikkje så lite.

Dessverre er det ikkje så lett å finna norskspråklege kjelder om estisk historie. Me minner enno ein gong om Terje Baalsrud: 40 år i lenker. NÅ forlag 1979. Eit viktig verk er Toivo U. Raun: Estonia and the Estonians, Hoover Institution Press, Stanford, California 1987. Eit skjønnlitterært verk som gir suggestive skildringar av hendingane og av stemningane under første del av den sovjetiske okkupasjonen er Ants Oras: Mørke over Baltikum, Høvik forlag, Oslo 1949 (omsett frå engelsk).

DRIV VERDA AP MED DEI BALTISKE LANDA?
Det kan ein undrast over når George Bush, Mauno Koivisto og andre stadig oppfordrar baltarane til å forhandla med Kreml om ei løysing på konfliktane. Det er såvisst ikkje baltarane det har stått på i den samanhengen. Kva med nokre oppfordringar til visse andre? Kva med litt politisk og økonomisk press på visse andre? Det må vel vera verd å auka forhandlingsviljen andre stader enn berre på baltisk side?

ÅRSMØTE I KULTURLAGET

for Norsk-estisk kulturlag vart halde i Oslo 11.4.91 med 32 personar til stades: 20 medlemmer, 8 inviterte gjester frå Estland, 2 gjester frå Noreg, og eit ektepar frå Kolbotn.

Ettersom medlemstalet i april 1991 passerte 150, vil 20 medlemmer seia at om lag 13 % hadde møtt opp, og det er ikkje så verst når ein veit at medlemmene er spreidde over heile landet. Albert Lange Fliflet kom den lange vegen frå Bergen.

Per Martin Tvengsberg vart vald til møteleiar, Enel Melberg og Tuula Eskeland til å underskriva møteprotokollen saman med den nyvalde leiaren. Turid Farbregd skreiv protokoll.

VEDTEKTENE. Møtet gjorde ei omstilling på saklista og drøfta først dei nye vedtektene som vart godkjende berre med stryking av den unødvendige siste setninga. Ettersom vedtektene tek to sider og var gjengitt i førre nummer, blir dei av plassomsyn ikkje trykte på nytt her. Sjå elles KOMMENTAR s. 14.

ÅRSMELDINGA. Turid Farbregd la på vegner av styret fram årsmeldinga. Det kunne gjerast kortfatta ettersom meldingsbladet heile tida informerer om verksemda. Nokre punkt:

Ved inngangen til 1990 var det 52 medlemmer, gjennom året kom det 53 nye, 1 melde seg ut. (i midten av mai har me registrert ca. 165).

I samsvar med dei gamle vedtektene vart årsmøtet i fjor halde om hausten - 27. september. Medrekna gjester var det då 25 personar til stades. Terje Mathiassen slutta som leiar og Ole Michael Selberg gjekk ut av styret. Nytt styre frå september: Jan Aske Børresen (leiar), Per Martin Tvengsberg (nestleiar), Turid Farbregd (skrivar), Tuula Eskeland (kasserar) og Heidi Løvlund (styremedlem). Ved årsskiftet (styremøte 5.1.91) sa leiaren frå at han måtte slutta på grunn av endra arbeidssituasjon, og Tvengsberg overtok. Samtidig rykte Enel Melberg inn som nestleiar.

Dei tre siste månadene av 1990 vart det halde tre styremøte. Gjennom heile året var det mykje konferering per post og telefon. I samband med dette var det semje om at styret helst bør vera slik samansett at det er lett å samlast.

Det var fire ordinære utsendingar til alle medlemmene, ei av dei i samarbeid med ávisa The Estonian Independent. Ein spesialrapport gjekk ut til ein del medlemmer og til styresmaktene og mange institusjonar i Noreg og Estland.

Med kulturlaget som formidlar fekk fire estiske ungdommar plass på norske folkehøgskular 1990-91. (Ein femte elev vart formidla av kristne organisasjonar.)

Kulturlaget gav stipend til litteratane Elvi Lumet og Hilve Rebane. Me ordna reiser til Noreg og konferanse-deltaking for Toomas Help og Kaja Tael frå Estisk institutt.

Ved tre høve hadde laget stand i Oslo med informasjon om laget og sal av bøker o.likn. (Det Norske Teatret 14.1., Nationaltheatret 11.2. og Universitetets Aula 18.11.)

Laget har gitt bokgåver til estiske bibliotek, omsetjarar o.a.

Arbeidet for eit norsklektorat i Tartu lykkast i og med at universitetet oppretta ei slik stilling, og det har fått støtte frå det norske utanriksdepartementet.

Laget har eit nært og godt samarbeid med Estlandsforeninga i Rogaland og med Foreninga Norden.

Medlemmer i kulturlaget gjer ein stor innsats på mange felt, f.eks. ekteparet Iversen og Matti Sormul frå Ski, Heidi Løvlund i Telemark, Per Martin Tvengsberg på Hamar. Meldingsbladet, Norsk-estisk kulturnytt, gir meir informasjon om ymse slag verksemd.

REKNESKAP. Tuula Eskeland la fram rekneskapen, sjå s. 12.

ARBEIDSPROGRAM.

Kulturlaget vil framleis leggja stor vekt på kontaktbygging på alle felt. Denne formidlarrolla gir store utslag på budsjettet i form av telefon- og portoutgifter, men det vil på andre sida vera tungvint å innkassera slike summar frå dei som nyttar tenestene våre.

Me vil halda fram med å ta imot stipendiatar og gjester og då leggja vekt på å finna fram til slike som er villige til å dela med seg den kunnskapen dei får og som er interesserte i å verka for utvida samkvem mellom Noreg og Estland.

Saman med Foreninga Norden vil kulturlaget arrangera ei reise til Estland. Den kan kanskje bli først til hausten.

Den viktigaste saka 1991 er arbeidet for å skaffa estiske elevar plass på folkehøgskular. Me har i utsikt å få om lag 20 plassar. Kulturlaget ordnar innføringskurs i Tallinn med lærarar frå Noreg. Me går inn for å skaffa alle elevane kontaktfamiliar i nærleiken av skulen. Me reknar med at dei for rublar kan koma seg så langt som til Oslo. Derifrå tek me oss av transporten til skulestaden, og me arbeider for å løysa problemet med lommepengar, for elevane har normalt ingen valuta sjølve.

Me skal framleis senda ut medlemsbrevet som no har vakse til å bli meldingsbladet **Norsk-estisk kulturnytt**. Med den aukande stoffmengda vil det bli 5-6 nummer 1991. Det er svært velkome at medlemmer og andre sender inn stoff, både om eiga verksemd og om andre ting som kan vera av interesse. Ved hjelp m.a. av skrivande og kåserande medlemmer skal me halda fram med informerande verksemd i dagspressa og andre media.

Me vil prøva å oppretta eller stimulera til oppretting av aktivitetsgrupper kringom i landet.

BUDSJETT FOR 1991

Utgifter:	
Telefon, kopiering, porto, papir	22.600
Folkehøgskuleprosjektet (for 20 elevar)	112.700
Ymse stipendiatar	15.000
Støtte til estisk synonymordbok	1.500
Investeringar (bøker etc. som skal seljast)	10.000
	161.800
Innkomer:	
Medlemspengar	15.000
Gåver, sal av bøker o.a.	13.000
Løyving frå utanriksdep.	90.000
	118.000

KONTINGENTEN skal framleis vera kr 100 per år. I våre dagar er den summen

ikkje større enn at dei fleste har råd, og dei som vil, kan alltid plussa på ein sum som gåve. På grunnlag av tidlegare røynsle er det faktisk budsjettert med 7.000 i gåver.

VALET av styre og revisor vart gjennomført ved akklamasjon. Nytt styre (adressene er oppførde på siste side):
Leiar: Ole Harald Flåten (tilsett i Foreninga Norden der han har ansvaret for Nordjobb-prosjektet, sjå s. 7), nestleiar: Per Martin Tvengsberg (konservator, arbeider m.a. med Finnskogen), skrivar: Turid Farbregd (lektor ved Helsingfors universitet, set om estisk litteratur til norsk), kasserar: Tuula Eskeland (lektor i finsk ved Universitetet i Oslo), styremedlem: Enel Melberg (estisk-svensk forfattar som har flytt til Noreg); varamedlemmer: Christoffer Kahrs (pensjonist m.a. med filateli og orientering som hobbyar) og Marianne Sødal (musikklærar på bibelskolen). Solveig Viul held fram som revisor.

Me takkar avtroppande styremedlem Heidi Løvlund frå Bø i Telemark som no tek hardingfela si og reiser til USA for eit halvt år.

EVENTUELT var siste post på saklista. Harald Løvaas viste til styrevedtak i Foreningen Norge-Estland 9.4.1991 som gjekk ut på å be årsmøtet 29.4. om fullmakt til å innleia drøftingar med Norsk-estisk kulturlag med det føremålet å få til ei samanslåing av dei to foreiningane. Han gjorde framlegg om at også årsmøtet i Norsk-estisk kulturlag skulle gå inn for samanslåing, og at det skulle be styret sitt om å ta opp forhandlingar om den praktiske gjennomføringa. Dette vart samrøystes vedteke.

Det estiske sendelaget på fem personar frå Eesti-Norra Selts (dvs. den norske foreininga i Tallinn), som var til stades som gjester, takka for at Norsk-estisk kulturlag hadde invitert dei til Noreg og lagt til rette for eit vekelangt opphald.

SOSIALT SAMVÆR etter møtet var ein stor suksess. Til slutt vart me jaga ut av bygningen - lenge etter normal stengetid.

Årsmøtereferatet er underskrive av Ole Harald Flåten (sign.), Tuula Eskeland (sign.) og Enel Melberg (sign.)

KRITIKK AV ÅRSMØTET
Ettersom årsmøtet utviklar seg til ein viktig institusjon med stor deltaking, trengst det innstramming og oppstramming. Me vil gå inn for å halda sjølve årsmøtet skilt og effektivt, berre med tilgjenge for medlemmer som har betalt; eventuelt med spesielt inviterte gjester. I tilknyting til årsmøtet vil me så byggja opp eit arrangement som kan vera ope for alle, eventuelt med eit kåseri el.likn. Men først og fremst skal det gi estarar og estlandsvenner høve til å treffast.

MEDLEMSPENGANE vil me gjerne ha inn snarast. Dei fleste betalte straks dei fekk innbetalingskort i januar, men nokre få treng ei ekstra påminning. Innbetalingskort er vedlagt til dei som ikkje er registrerte med betalt kontingent for 1991. Dei kreftene me sparer når medlemmene betaler i rett tid, kan me setja inn på andre frontar.

WILLY JENSEN: ESTLANDSFORENINGEN I ROGALAND - LITT OM VIRKSOMHETEN

Foreningen som ble stiftet i desember 1989, har samme målsetting som Norsk-estisk kulturlag. Vi samarbeider nært selv om vi har valgt å organisere oss som en selvstendig forening.

Hittil har vi fått ca. 80 medlemmer, og vi vokser stadig. Snart er vi nok flere enn Norsk-estisk kulturlag!

Følgende prosjekter er under utvikling i Rogaland - direkte eller indirekte støttet både av kulturlaget og av Rogalandsforeningen:

1) Vennskapsforbindelse mellom Tallinn og Stavanger er under forberedelse.

2) Samarbeid om skoleprosjekter mellom Rogaland fylkeskommune og Tallinn. Norsk lektor starter opp allerede i august. 2-3 elever skal gå på IB-linjen på St. Olav videregående skole i Stavanger. (Bokstavene står for International baccalaureate. Det er en internasjonal eksamen som gir grunnlag for opptak ved de fleste universiteter og høyskoler i mange land. Undervisingen er for det meste på engelsk.)

Enstemmig fylkesskolestyre og finansutvalg støtter opp om en prosjektramme på nær 1 million kroner per år.

3) Sola videregående skole var pioner. De har allerede hatt flere utvekslingsprosjekter og får 1.-14. august i år besøk av 70-80 foreldre og elever fra Estland. Kontaktperson er Siri Malmstrøm.

4) St. Svithun videregående skole i Stavanger planlegger konkret lærer- og elevutveksling til høsten.

5) Ryfylke Folkehøgskule på Sand i Suldal tar sannsynligvis imot 3 elever skoleåret 1991-92. Den ene friplassen blir gitt av skolen, den andre blir betalt av Suldal kommune og den tredje forhåpentligvis av Gjesdal kommune (hjemstedkommunen til Turid Auestad Farbregd) og Bjerkreim kommune.

6) Utgarden Folkehøgskule i Kopervik får sannsynligvis 2 elever fra Estland - betalt av Karmøy og Tysvær kommuner.

7) Jæren Folkehøgskule på Klepp gir en friplass.

8) Solborg Folkehøgskole i Stavanger har stilt to friplasser i utsikt.

9) Representanter for bondelaget, bondekvinnelaget og jordbruksskolene i Rogaland var nylig på besøk i Estland og har i sinne en skikkelig jærsk offensiv vis-à-vis estisk jordbruk.

10) Representanter for Estisk-norsk vennskapsforening besøkte nylig Stavanger og var blant annet innom bystyret der ordfører Tore Nordtun ønsket dem velkommen og til stor applaus uttalte noen hyggelige ord om frigjøring etc.

11) Medlem Inger Marie Waage utvirket en gave fra Aschehougs forlag på 16.500 fullverdige lærebøker i engelsk og tysk som ble fordelt på estiske skoler.

12) Forskjellige prosjekter innen helsevesen er igangsatt, bl.a. i samarbeid med de nordiske legeforeningene.

13) Stavanger Sjøfartsmuseum videreutvikler sine forbindelser med Tallinn. I slutten av mai kommer det seilende sjøfolk fra Tallinn til Stavanger.

14) Stavanger symfoniorkester planlegger turné til Baltikum i 1992 - bl.a. til Tallinn. Kanskje blir det samtidig en maleriutstilling av en kjent rogalandskunstner.

Adresse til Estlandsforeningen i Rogaland står på siste side.

RASJONERING I PRAKSIS

Kvar person har fått tildelt eit stort ark med små nummererte felt som dei klipper ut og leverer i butikken. Avisene gjer kjent kva dei kan få for kvar "talong". Talongen er likevel ingen garanti for at ei vare verkeleg finst. Eit utklipp frå Tartu-avisa **Postimees** 4. mars illustrerer ganske mykje.

Vokabular: linnas = i byen, suhkur = sukker, pudel = flaske, v. = eller, aasta = år, lõppuni = ut/ til slutten av, 5 toosi tikke = fem fyrstikkesker, poolaasta = halvår, pesu-ese = undertøy-stykke, jahu = mjøl, või(d) = smør, juust(u) = ost, maakonnas = i fylket (dvs. utanom byen), tangaineid = grynvarer, tuletikke = fyrstikker, komplekt = sett.

1 pudel alkoholi vil i praksis seia ei flaske vodka. Også barna har alkoholrasjon, og det blir mellom anna forsvart med at det trengst brennevin til omslag når nokon er sjuk.

Märtsikuu TALONGID

LINNAS

B 003	1 kg suhkurt (I kvartal)
B 004	1 pudel alkoholi
B 005	1 pakk e. 0,5 kg makarone (I kvartal)
B 006	1 kg mannat v. riisi aasta lõpuni
B 007	5 toosi tikke kvartali lõpuni
B 008	5 pakki sigarette kvartali lõpuni
B 009	1 paar sukki-sokke 1 paar (poolaasta)
B 010	1 pesuese (poolaasta)
B 011	1 pudel alkoholi kvartali lõpuni
B 012	5 pakki sigarette kvartali lõpuni
B 013	2 kg jahu (poolaasta)
B 014	200 g võid kartali lõpuni
B 015	200 g võid kvartali lõpuni
B 016	200 g võid kvartali lõpuni
B 017	200 g juustu kvartali lõpuni
B 018	200 g juustu kvartali lõpuni
B 019	5 pakki sigarette kvartali lõpuni
B 020	1 pudel alkoholi

MAAKONNAS

A 004	2 kg jahu (*)
A 009	1 kg suhkurt (I kvartal)
A 011	1 pakk e. 0,5 kg makarone (I kvartal)
A 012	1 kg tangaineid (I kvartal)
A 013	5 toosi tuletikke (I kvartal)
A 015	1 ese või komplekt pesu (poolaasta)
A 016	1 paar sukke-sokke (poolaasta)
A 017	1 pudel alkoholi (**)
A 018	5 pakki sigarette (**)
A 019	200 g võid (**)
A 020	200 g juustu (**)
A 021	200 g võid
A 022	200 g võid
A 023	200 g juustu
A 024	1 pudel alkoholi
A 025	5 pakki sigarette

(*) mulluse IV kvartali arvel

(**) realiseerimata veebruarikuu talongide eest

NORDJOBB er eit nordisk prosjekt administrert av Foreininga Norden. I 1991 omfattar det m.a. eit opplegg for Noreg og dei baltiske landa. Det er avtalt utveksling av ungdom mellom 18 og 26 år som skal arbeida i det andre landet. 20 estiske ungdommar kjem til Rogaland medan like mange norske får høve til to interessante månader i Estland. Hedmark og Vestfold tek imot ungdommar frå Latvia og Litauen. Konsulent for prosjektet er **Ole Harald Flåten** tlf. 02-50 90 70.

LEKTOR I TARTU

Norsklektor får plass ved universitetet i Tartu frå komande haust. Utanriksdepartementet betaler eit lønnstilskot. Interesserte kan venda seg til Charlotte Lund Frederiksen, tlf. 02 - 34 36 00. Finsk lektor vart tilsett 1989, svensk lektor 1990, og hausten 1991 var det meininga å setja i gang med norsk og dansk. Skund deg og søk!!

UNIVERSITETET I TARTU (grunnlagt 1632) vart under den sovjetiske okkupasjonen avskore frå nesten all kontakt med utlandet. Dei siste åra har det forandra seg. Medan lærarar, forskarar osv. i 1985 gjorde 60 utanlandsreiser, var talet 1990 oppe i 1.093 reiser el. studieopphald. Alt i 1988 hadde univ. 134 utanlandske gjester, og 1990 var talet kome opp i 1.880.

Det har utvikla seg til eit problem med den utanlandske flaumen som skal ha all mulig kostbar oppvartning ei kort tid utan at universitetet får noko konkret igjen. Samtidig er det eit skrikande behov for utanlandsk ekspertise av meir varig slag, som f.eks. gjesteprofessorar som kjem for eit semester el. eit år og arbeider. Ein serie på 20-30 førelesingar er mykje viktigare enn at 20-30 ulike førelesarar held ein time kvar.

For 1991 har ikkje det vitskaplege biblioteket fått eit øre til innkjøp av utanlandske bøker eller tidsskrift. Ein utveg kunne vera å byta dei til seg, men papirmangelen gjer det nesten umulig å gi ut vitskapleg litteratur.

HUMANISTISK INSTITUTT i Tallinn vart starta 1988 og har tre avdelingar: filosofisk, filologisk og historisk. Leiaren er den språkmektige lyrikaren **Rein Raud** (f. 1961). Instituttet var meint som ei motvekt til det statlege universitetet i Tartu, og kanskje også byrjinga på eit univ. i Tallinn der det elles er eit såkalla vitskapsakademi som vart oppbygt etter sovjetisk modell - mellom anna med det føremålet å ta krafta frå det nasjonale symbolet i Tartu.

NORSKLÆRARAR I TALLINN har hittil vore Berit og Ivar Otto Iversen som no i mai fullfører det prosjekt dei byrja i haust der det har vore vekselvis intensivkurs og gruppearbeid for om lag førti elevar. Iversen har lova ein rapport når prosjektet er vel i hamn. Tidleg i mars var den erfarne skulemannen F.O. Kaltenborn i veg og orienterte seg om forholda. Eit sendelag frå Rogaland fylkeskommune reiste bort ein månad seinare. Resultatet blir at ein lektor i norsk frå hausten av arbeider ved Keskkool nr. 7. Sjå rapport frå Willy Jensen s. 5. Dessutan er det sjansar for at det kjem ein annan lektor til Viimsi som ligg litt utanfor Tallinn.

STEINERSKULAR skal det bli i Tallinn, Tartu og Rakvere. Dei norske steinerskulelærarane **Astrid Bjønness** i Tønsberg og **Esther Gielge** i Oslo er eldsjeler i denne kontaktbygginga. Me er glade for å ha dei som medlemmer i laget vårt.

- - - -

NORSKE SPEIDARAR
frå Oslo Nordmarka krets av Norsk Speiderforbund har i år lagt leiren sin til Keila like utanfor Tallinn. 350 reiser med buss til Stockholm og vidare med passasjerskip. 50 deltakarar er sjøspeidarar som fraktar seg sjølv over i eigne båtar.

NORDENS FOLKLIGA AKADEMI
som før låg i Kungälv er frå april 1991 å finna i Göteborg (sjå adresselista s. 15), fortel Jorma Turunen som har sendt kurs- og konferanseprogrammet deira for i år. Me noterer oss at det 19.-23. august skal vera eit kurs "for tolker i estisk/skandinavisk og andre som er spesielt interessert i estisk språk".

Tilsvarande kurs for latvisk og litauisk blir haldne i oktober og desember.

Mange av medlemmene våre kan elles vera interesserte i eit kurs som går frå 30. sept. til 4. okt.: **Baltikum - Norden**. Emnet er "Kulturens rolle i de baltiske og nordiske samfunn i dag." Som kursdeltakarar har dei tenkt seg kulturarbeidarar og kulturorganisasjonar i Norden.

LEVANGER LÆRARHØGSKOLE samarbeider med den pedagogiske høgskulen i Tallinn, og **Asbjørn Folkvord** melder i brev av 25. mars at tre lærarar reiser til Tallinn for eit par veker i april. Det er **Kjell Terje Gundersen** (kroppsøving), **Aslak Tennes** (forming) og **Kai Johansen** (musikk). Me vonar å koma tilbake med ein meir utførleg rapport om denne utvekslinga.

Folkvord fortel også at professor **Milli Irene Pedajas** frå Tallinn i mars vitja lærarhøgskulane i Levanger og Trondheim. Pedajas deltok i Trondheim på eit internasjonalt OECD-seminar om lærarrolla i det moderne samfunnet. Kontakt i Trondheim er rektor **Birger Bertheussen**. Skulen hans har også slutta seg til den avtalen Levanger har med Tallinn.

LÆRARSTUDENTAR FRÅ NOTODDEN fekk oppleva mykje interessant på reisa si til Estland sist i april. Dei møtte først lærarar og elevar ved lærarhøgskulen i Tallinn. Så kom dei seg trass i eit eksplodert bildekk fram til Tartu der dei i samband med vitjinga på litteraturmuseet fekk helsa på presidentfrua **Ingrid Rüütel**, framståande forskar i folkloristikk og gammal kjenning av **Heidi Løvlund** frå Bø som var leiar for dei 16 studentane.

GEOGRAFISTUDENTAR frå Universitetet i Trondheim skal vitja Tartu siste veka i mai, fortel professor **Mike Jones** på telefonen. Han er leiar for gruppa som totalt tel 16 personar. I september får dei gjenvisitt av estiske geografistudentar.

IVAR HERNES ved geologisk institutt i Bergen har sendt kopi av ei bokmelding han hadde i Norsk geografisk tidsskrift, Vol 45, 59. Den gjeld geografisk forsking i Estland. Elles er naturparkar i Estland eit felt av spesiell interesse for Hernes.

VESTMANNEN prenta i nr. 6, 1990 eit oppsett under tittelen "Grannelagsureining uroar estarane". Bladet kjem også med eit hjartesukk: "Tenk um det kunde henda at dei tri landi Estland, Lettland og Litauen fekk fridomen!"

Takk til **Oskar Vistdal** som sende oss bladet, han er vår mann i Reykjavik. Han opplyser at engasjementet for Baltikum først og fremst er ei utanrikspolitisk sak som ikkje fengjer så mykje blant vanlege islendingar.

ESTLAND får no ofte omtale i norske aviser. For mange er det likevel ikkje nok, og dei som kan engelsk, kan då få vita ganske mykje om dei les **The Estonian Independent**. Avisa kjem ein gong for veka og er på fire sider. Når du betaler eit abonnement i valuta, gir du samtidig viktig støtte til utgivinga. Den som ikkje har valuta, kan betala papiret med noko anna. F.eks. kan ein få tre tonn papir for eit tonn kjøt. Men kvar i all verda skal ein avisredaksjon få alt det kjøtet frå???

THE ESTONIAN INDEPENDENT

• **Get one year's worth of issues (51) for just US $ 45.** (By air mail, too!) Or pay in any other convertible currency, e. g. **DM 69, SK 259, £ 24, FIM 167, Can $ 52, AUS $ 59.** Pay below by cheque, credit card or money order.

• **Gift subscriptions from Estonia also available.** Just **96 roubles** a year for friends and colleagues abroad.
• **Local subscriptions** (Estonia, the Soviet Union): **29 roubles** a year. Rouble subscriptions through "Ajakirjanduslevi" or editorial office. *Rouble rates do not apply to Western organizations in the USSR.*

Please send me a one-year subscription to THE ESTONIAN INDEPENDENT

Name _____
Address _____
_____
City _____ Country _____

I wish to pay by CHEQUE ☐ INTL. MONEY ORDER ☐
ACCESS / MASTERCARD / VISA ☐

I understand that my credit card account will be charged with an amount equivalent to twenty-four pounds sterling.
My card number is:
_____

Expiry date __ / __ Signature: _____
Print name: _____
Telephone: _____ Enter cardholder's address here if different from mailing address: _____
_____

TEI 91

Send this form along with payment to:
THE ESTONIAN INDEPENDENT
Overseas Subscription Dept.
Wyvern House
150 Cranbrook Road
Poole
Dorset BH12 3JB
GREAT BRITAIN

Please allow 3-5 weeks for your first issue to arrive. Make cheques payable to THE ESTONIAN INDEPENDENT.

STAY BETTER INFORMED. SUBSCRIBE TODAY.

The Estonian Independent, PO Box 100,
Pärnu mnt 67ª, 200090 Tallinn, Estonia.
Telephones: (0142) 683-074, 681-269;

THE ESTONIAN INDEPENDENT
PO Box 100
Pärnu mnt. 67a
Tallinn 200090
Estonia
Fax (0142)441 483
Telex 173193 ETA SU

PENGANE I ESTLAND. Me har nemnt at Estland prøver å få eigen valuta. Då landet vart sjølvstendig, kom mark og penni i bruk i 1920-åra. Desse vart i slutten av 1920-åra skifta ut med kroner og sent - som estarane no altså vil innføra på nytt.

PRISSTIGING. Det stemmer at lønningane går opp. Men dei greier vanskeleg å halda same farten som prisane. 2. april vart det mykje dyrare å reisa: båtbillett Tallinn-Stockholm 296 rbl. (før 161), Tallinn-Helsingfors 125 (61); innanlands togbillettar gjekk opp 70% og bussbillettar i fjerntrafikk 100%. Den lokale kollektivtrafikken hadde stege tidlegare, i Tallinn frå 5 til 10 kopek, i Tartu frå 3 til 10 (men der betyr det i praksis at ein reiser for 9, fordi ein enno reiser på tre gamle billettar.)
Dette fortel **The Estonian Independent**, engelskspråkleg avis som ein kan tinga til utlandet. Du finn tingingssetel s. 11 i dette nummeret av Norsk-estisk kulturnytt.

NEK 1990

RESULTATREGNSKAP

Driftsinntekter	
Medlemskontingenter	2,900.00
Støtte fra UD	10,000.00
Salg	19,115.00
Sum driftsinntekter	32,015.00
Driftskostnader	
Støtte til elevene	23,326.85
Kontorutgifter	4,078.83
Utlegg Løvaas	3,268.00
Sum driftsutgifter	30,673.68
Driftsresultat	1,341.32
Finansinntekter/(finnansk.)	
Renteinntekter	1,254.93
Sum finansposter	1,254.93
OVERSKUDD 1/10-31/12-90	2,596.25

BALANSE PR. 31.12.1990

EIENDELER	
Postgiroinnskudd	11,926.64
Bankinnskudd	8,647.46
EIENDELER TOTALT	20,574.10
GJELD OG EGENKAPITAL	
Egenkapital	20,574.10
GJELD OG EGENKAPITAL	20,574.10

Godkjent og funnet i orden.
Oslo, dato 9. april 1991
Erling Birk

NORD-TRØNDELAG FYLKESKOMMUNE
har takk vere eldsjela **Ants Sormul** i Steinkjer (opphavleg frå Tallinn og litt av ein kulturinstitusjon) gått inn i omfattande estisk aktivitet. **Fylkeskultursjef Rolf Vestvik** har sendt ein bunke rapportar o.a. om det imponerande arbeidet.

Steinkjer har fått **Viljandi** by som vennskapsby og Nord-Trøndelag tek sikte på å få Viljandi fylke som vennskapsfylke.

Estiske gjester i Nord-Trøndelag 11.-20. mai 1991 er **Kaia Varrak** leiar for museumsavdelinga i kulturdep, **Toomas Tamla** sjef for historisk museum, **Eve-Mall Peets** økonomisjef på hist. museum, **Jüri Kuuskemaa**, forskar ved kunstmuseet, **Katrin Savomägi** forskar ved sjøfartsmuseet.

ESTLANDSREISER kan ein gjera på fleire måtar. **Mæhlareiser** på Steinkjer har i samarbeid med **Ants Sormul** eit opplegg der turen går med buss og båt - og visumfritt! fordi opphaldet i Estland er nokså kort.

NORSK DOMMAR I TARTU. Fem månader med estisk språk og estisk lov er programmet for vår mann i Tartu. **Bård Gaarder** vender heim igjen til Tromsø akkurat tidsnok til juristseminaret sist i juni, og då har han med seg fire estiske seminardeltakarar, mellom dei høgsterettsjustitiarius **Jaak Kirikal**.

STATOIL håper å få i drift den første bensinstasjon sin i Estland i sommar. Det vestlege selskapet Union har alt to stasjonar. Både Statoil og Union tek betalt i vestleg valuta.

STORD INTERNASJONALE KORFESTIVAL 27.-30. juni er garantert å bli vellykka, for mellom anna har arrangørane fått med eit framifrå kor frå Tartu. Det ser ut til å bli tradisjon på Stord å ha estiske deltakarar.I fjor deltok den kjende dirigenten **Tõnu Kaljuste** med Estlands kammerkor. Dei framførte m.a. komposisjonar av **Veljo Tormis** og **Cyrillus Kreek**.

Dette opplyser **Helga Storedale Tjønn** som skal ha eit par songarar buande hos seg. Ho melder seg inn i Norsk-estisk kulturlag og fortel at ho ser fram til å få meir estisk litteratur på norsk. Ettersom ho sjølv skriv noveller, er det særs spennande at det no kjem ei novellesamling av Jaan Kross.

SOTRA FOLKEDANSLAG ventar 9.-23. august besøk av 35 folke-dansarar frå gruppa **Kaimud**.

TARTU, RIGA OG VILNIUS, det vil seia universiteta i desse byane, fekk papir, bøker og telefaksapparat i gåve frå Universitetet i Oslo og andre givarar. **Anne-Britt Rage** frå Norsk Studentunion (UiO) og **Merethe Kvernerød** frå Kulturlaget Norge-Latvija (også medlem i NEK) følgde transporten som offisielle representantar for Universitetet i Oslo.

FORENINGA NORDEN I ESTLAND
har eksistert sidan slutten av 1989. Det estiske namnet er Põhjala ühing. Den noverande leiaren heiter Lauri Einer, og adressa er Tatari 15.

SKODESPELARINNA JUNI DAHR som hadde så fine framsyningar på teaterfestivalen i Pärnu i fjor, har sendt eit brev der ho m.a. fortel at ho planlegg ein turné til Baltikum i august i år. Ho treng kontaktar for å skaffa finansiering og spelestader.

MANGE FORFATTARAR har funne ut at dei bør vera med i Norsk-estisk kulturlag. Først ute var **Bjørg Vik**, og ferskast er **Halldis Moren Vesaas**. Fleire av forfattarane er også flinke til å halda kontakten med dei estiske vennene og kollegaene. **Liv Lundberg** vitja i februar **Doris Kareva** i Tallinn, **Tiia Toomet** og **Jaan Kaplinski** i Tartu. Dei var gamle venner frå festspela i Harstad i juni 1989. **Knut Ødegård** vil syta for at det blir estarar på **Bjørnson**-seminaret som skal haldast for første gong i samband med 250-årsjubileet for Molde by 1992.

ESTLANDS FORFATTARFOREINING hadde årsmøte 26. april. Der vart det gjort klårt at deira organisasjon ikkje er ein del av den russiske forfattarforeininga. Likeins vart det bestemt at om ein forfattar i Estland vil vera medlem i den russiske foreininga, kan han ikkje samtidig høyra til i den estiske.

Foreininga har 201 medlemmer, det er fleire enn nokon gong før. Samtidig er det blitt ei forverring av levekåra til forfattarane, m.a. fordi det blir utgitt færre titlar og i mindre opplag. Det leiande forlaget Eesti Raamat gav 1990 ut eit par hundre titlar, det var 100 færre enn året før. Papirmangel og trykkerikapasitet er dei viktigaste årsakene til nedgangen.

NORDISKE LITTERATURKRITIKARAR hadde i slutten av april eit seminar i Tallinn. Norske deltakarar var **Kjell Olaf Jensen, Tove Bakke** og **Nøste Kendzior**.

NY LITTERATUR - denne gongen på estisk: **Noorem Edda. Valik tekste.** Eit utval på 128 tette sider frå den Yngre Edda er utgitt i Tallinn. Omsetjaren **Rein Sepp** har også skrive eit etterord.

KOMMENTAR (til side 2)
Dei tre som starta kulturlaget i 1984 kan gle seg over ei rivande utvikling sidan den gongen. Veksten tilsa mellom anna at årsmøtet måtte få ein viktigare funksjon. Vedtektene er ut frå dette grundig gjennomarbeidde - sjølvsgat utan at mål eller retning for arbeidet er forandra.

Men me er sørgjeleg klår over at på grunn av dei geografiske tilhøva kan berre ein mindre del av medlemmene koma til det årlege allmøtet. Endå om det ikkje står i vedtektene at møtet skal haldast i Oslo, betyr det noko at om lag ein tredel av medlemmene har postadresse der. Det er svært forpliktande for kulturlaget at det har teke mål av seg til å vera ei foreining for estlandsinteresse og -aktivitet i heile landet. Ei slik målsetjing må i stor grad prega verksemda. Me prøver å unngå hovudstads-provinsialisme m.a. ved å stimulera lokale initiativ og lokal aktivitet, og me ser stor verdi i alle tiltak som når fram til grasrotnivå - og det både i Noreg og i Estland.

Samtidig som me gled oss over den store velviljen og forståinga baltarane generelt møter, er me litt urolege på grunn av ein viss tendens til å skuva Estland i bakgrunnen og leggja meir vekt på Latvia og Litauen. Sjølv om norske styresmakter visstnok ikkje har gjort noko offisielt vedtak om ein slik framgangsmåte, støyter me ofte på uventa vanskar i arbeidet for Estland. Der håper me å få til ei endring i haldningane.

POSTSAMBANDET mellom Noreg og Estland er i prinsippet mykje betre no som sendingane ikkje lenger går vegen om Moskva. Skriv alt du orkar så behovet for godt samband ikkje kan dragast i tvil. Send gjerne redaksjonen nokre ord om kor fort eller langsamt breva no finn mottakaren.

TELEFONKONTAKT med Estland kan du godt ha. Sjølvsagt går teljarstega fort, og ofte kan det vera vanskeleg å koma fram fordi det er for få linjer. Til Tallinn slår du 095-70-142- og så nummeret til den du skal snakka med. Til Tartu 095-70-1434 pluss nummeret, til Haapsalu 095-70-1447 pluss nummeret, til Pärnu 095-70-1444 pluss nummeret, Rakvere 095-70-1432 pluss nummeret osv. osv.

Adresser i Estland:

Nordisk ministerråds informasjonskontor
(Põhjamaade ministritenõukogu infobüroo)
Tolli tänav 3
200001 Tallinn

Førebels utan eigen tlf., har finsk mobiltelefonnr.: (095-358-49-) 20 73 50
Faks: (095-70-142-) 443 584
Leiar: Leo Salonen
Sekretær: Mare Luts

Norra-Eesti Selts
Olevimägi 12
200001 Tallinn

Tlf. (095-70-142-) 60 17 90
Faks:
Personar: Eha Vain, Valli Leon

Kooriühing (Korforbundet)
Tõnismägi 10
200001 Tallinn

Person: Leili Brandt
Telefon: (095-70-142-) 449 147
Faks: (095-70-142-) 449 147

Sveriges konsulat i Tallinn,

tlf. (095-70-142-) 450 350
(ikkje onsdagar)

Andre adresser:

Estlandsforeninga i Rogaland
v/ Willy Jensen
Gauselvågen 52, 4032 Gausel

Tlf.: 04 - 57 57 55

SOS-Baltikum
Urtegata 50
0187 - Oslo

Tlf.: 02 - 19 15 55, Faks: 02 - 57 00 88
Leiar: Inge Mannsåker
Kontorsekretær: Edvard Stang

Foreninga Norden
Harbitzalléen 24
0275 Oslo

Tlf.: 02 - 50 69 00
Faks: 02 - 73 17 63
Generalsekr. Harald Løvaas

Nordens folkliga akademi
Nya Varvet
Box 12024
S - 40241 Göteborg

Tlf.: (095-46-31-) 69 10 30
Faks: (095-46-31-) 69 09 50
Person: Jorma Turunen

Tuglas-seura
Mariegatan 8 B
SF - 00170 Helsingfors

Tlf.: (095-358-0-) 66 96 17
Faks: (095-358-0-) 66 96 15
Leiar: Eva Lille

Anne-Pii Saare, Stramaljevägen 36, S - 161 50 Bromma, SVERIGE

Norsk-estisk kulturlag tek ikkje ansvar for endringar.

GÅVER TIL LAGET

Me takkar for alle store og små gåver. Gledeleg mange finn høve til å plussa på ein ekstra sum når dei betaler medlemspengane. **Jan Kløvstad** sende eit honorar som han fekk for eit avisoppsett om januar-massakrane i Baltikum. Ein anonym givar sende kr 1000 som var radiohonorar for Baltikum-medverking. Fine eksempel til etterfølging!

SPORT

Har du sakna sportssidene og kroppskulturen i dette kulturbladet? Berre dei aller viktigaste sakene får spalteplass i Norsk-estisk kulturnytt. Korgball er sjølve nasjonalsporten i dei baltiske landa, så via den gjer idretten sitt inntog også hos oss.

Med president Arnold Rüütel på tribunen i Tallinn vann det estiske korgballlaget **Kalev** 6. mai den andre kampen i sluttspelet mot Spartak frå Leningrad og var dermed sovjetisk meister! Ein av spelarane var vaskeekte amerikansk neger med namnet George Jackson.

FØDSELSDAGAR

Det er ikkje planen å gjera dette til fast spalte. Redaktøren avslører seg som despotisk og nyttar usensurert høvet til å framføra ei personleg takk til alle som hugsa femtiårsdagen min 8. mars med helsingar, blomar og gåver. Ein stor heider var det å bli æresmedlem i Estlandsforeninga i Rogaland. Og vennefesten på galleri Albin Upp 12. april var ei hyggeleg overrasking som gjorde djupt inntrykk. Takk skal de ha alle saman, eg har fått mange gode minne for livet, eg er glad, rørt og lykkeleg. Og ikkje minst inspirert!

NORSK-ESTISK KULTURLAG
Postboks 1030 Blindern, 0315 Oslo.
Postgiro 0823 0985414.

Adresser til styret (vald på årsmøtet 1991):

Leiar:	Ole Harald Flåten, Harbitzalléen 24 0275 Oslo	tlf. 02 - 50 69 00/ tlf. priv. 033 - 81 448 faks: 02 - 73 17 63
Nestleiar:	Per Martin Tvengsberg, Østre Disen 2300 Hamar	tlf. 065 - 23 468
Skrivar:	Turid Farbregd, Granvägen 14 A 36 SF - 00270 Helsingfors	tlf. (095-358-0-) 477 1 488
Kasserar:	Tuula Eskeland, Postboks 1030 Blindern 0315 Oslo	tlf. 02 - 45 67 82 /14 52 88 faks: 02 - 45 43 10
Styremedlem:	Enel Melberg, Prof. Harbitzgate 19 0259 Oslo	tlf. 02 - 44 48 98
Varamedlemmer:	Christoffer Kahrs, Marianne Sødal,	tlf. 02 - 28 61 39 tlf 02 - 80 17 07